

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Глімбоцька Альона

В сучасних умовах розбудови інклюзивного суспільства особливого значення набуває питання інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір. Серед таких дітей значну групу становлять учні з розладами аутистичного спектра (РАС). Їхня успішна адаптація та розвиток у школі великою мірою залежать від якісної психологічної підтримки, що передбачає створення сприятливого середовища для навчання, розвитку соціальних навичок та емоційного благополуччя. Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості дітей з аутизмом у загальноосвітніх закладах та необхідністю пошуку ефективних моделей їх супроводу. Незважаючи на законодавче закріплення права на інклюзивну освіту, на практиці залишається чимало викликів: недостатня підготовленість педагогів, відсутність адаптованих програм, складнощі в організації індивідуального підходу, а також стереотипи та упередження з боку однолітків і дорослих.

Темою дослідження є обґрунтування психологічної підтримки дітей з аутизмом у загальноосвітньому просторі щодо викликів та можливостей.

Одним із ключових аспектів розуміння цієї проблеми є усвідомлення особливостей дітей з аутизмом. Розлади аутистичного спектра охоплюють широкий діапазон порушень, що характеризуються труднощами у сфері соціальної взаємодії, спілкування та поведінки. Ці особливості безпосередньо впливають на процеси навчання, адаптації та побудови стосунків у шкільному середовищі. Психологічні особливості дітей з аутизмом включають [1]:

- 1) труднощі у розумінні та вираженні емоцій;
- 2) підвищену чутливість до сенсорних подразників (звуків, світла, дотиків);
- 3) схильність до стереотипної поведінки та дотримання рутин;
- 4) труднощі з установленням і підтриманням соціальних контактів;

5) нерівномірний розвиток когнітивних здібностей – сильні сторони у деяких сферах можуть поєднуватися з вираженими труднощами в інших.

Такі характеристики визначають потребу у спеціально розроблених підходах до підтримки й навчання, орієнтованих на індивідуальні можливості та потреби кожної дитини. Тому психологічна підтримка дітей з аутизмом у загальноосвітньому просторі передбачає не лише допомогу в опануванні навчального матеріалу, а й створення безпечного, доброзичливого середовища, яке сприяє розвитку емоційної стабільності та соціальних навичок. Йдеться про організацію роботи, що охоплює індивідуалізацію підходів, врахування сенсорних особливостей дитини, розвиток комунікативних здібностей, а також допомогу в формуванні навичок саморегуляції та емоційної адаптації [1, 3, 4].

Особливістю психологічної підтримки є необхідність системного супроводу: важливо, щоб психологічна допомога була інтегрована у весь освітній процес і передбачала тісну співпрацю між педагогами, психологами, асистентами вчителя та батьками. Лише за такої умови можливе створення умов, де дитина з аутизмом матиме змогу максимально реалізувати свій потенціал, відчувати себе прийнятою та успішною у шкільному колективі [3, 4].

Одним із головних викликів у процесі психологічної підтримки дітей з аутизмом у загальноосвітньому просторі є низький рівень обізнаності педагогічних працівників щодо специфіки аутизму та ефективних методів взаємодії з такими учнями. Багато вчителів не мають достатніх знань і навичок для організації навчального процесу з урахуванням особливих потреб дитини, що може призводити до неуспішної адаптації та посилення емоційного напруження у школі.

Ще одним серйозним викликом є недостатня кількість ресурсів – як матеріальних (спеціальні навчальні матеріали, сенсорне обладнання), так і кадрових (психологи, асистенти вчителя, тьютори). Брак системної міждисциплінарної взаємодії між педагогами, психологами та іншими фахівцями також ускладнює створення ефективних програм індивідуальної підтримки. Не менш важливою проблемою залишається

подолання соціальних бар'єрів: упередження серед однолітків і дорослих можуть призводити до ізоляції дітей з аутизмом, поглиблюючи їх труднощі у соціальній сфері. Незважаючи на виклики, психологічна підтримка дітей з аутизмом має значні можливості. Це включає розвиток інклюзивної культури в школах, застосування сучасних психолого-педагогічних технологій (візуальна підтримка, структуроване навчання, поведінкові інтервенції), партнерство школи та батьків для цілісного розвитку дитини, а також професійне навчання педагогів в інклюзивній освіті [2, 4].

Таким чином, психологічна підтримка дітей з аутизмом у загальноосвітньому просторі є надзвичайно важливим і водночас складним процесом, що вимагає комплексного підходу, системності та професійної підготовки всіх учасників освітнього процесу. Вона має бути спрямована не лише на розвиток навчальних навичок дитини, але й на створення умов для її емоційного комфорту, соціальної інтеграції та особистісного зростання.

Серед основних викликів варто виокремити недостатню обізнаність педагогів, брак ресурсів, а також існування соціальних бар'єрів у шкільному середовищі. Водночас можливості, які відкриваються завдяки розвитку інклюзивної культури, впровадженню сучасних методик та ефективній співпраці з батьками, дають підстави для оптимізму і створення сприятливого освітнього середовища для кожної дитини. Успішна реалізація завдань психологічної підтримки дітей з аутизмом потребує об'єднання зусиль психологів, педагогів, батьків та всього шкільного колективу задля забезпечення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу та формування суспільства, відкритого до різноманіття.

Список використаних джерел

1. Базима Н. Теоретичне вивчення проблематики аутизму. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2015. № 1. С. 51–56.
2. Матейко Н. Проблеми психологічного супроводу дітей зі спектром аутизму в освітньому закладі. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Т. 1, № 5. С. 181–185.
3. Скрипник Т. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра : навч.-метод. посіб. Київ : Гнозис, 2013. 60 с.
4. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навч.-наоч. посіб. / уклад. Т. Скрипник. Київ : ТОВ «Вид. дім «Плеяди», 2015. 56 с.